

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a dr.Tenke Anna ügyvéd által képviselt felperesnek a jogtanácsos által képviselt alperes ellen kártalanítás megfizetése iránt a Szegedi Városi Bíróság előtt 16.P.22.587/2009. szám alatt megindított és másodfokon a Csongrád Megyei Bíróság 2.Pf.21.679/2010/4. számú ítéletével befejezett perében a felperes 23. sorszám alatt előterjesztett felülvizsgálati kérelme folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

i t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alperesnek 30.000 (Harmincezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget, míg a felülvizsgálati illetéket az állam viseli.

I n d o k o l á s

A Szegedi Városi Bíróság elrendelte 2007. április 21. napjától a felperes előzetes letartóztatását, amelyet 2007. szeptember 21. napjáig meghosszabbított és azt követően házi őrizetet rendelt el, amely 2007. október 16-án szűnt meg. A Szegedi Városi Bíróság a 18.B.2919/2007/17. számú és 2009. július 7. napján jogerőre emelkedett ítéletével a felperest az ellene lopás büntette miatt emelt vád alól felmentette.

A felperes a keresetében 3.335.395 forint és ennek a 2009. július 7. napjától járó törvényes mértékű késedelmi kamata megfizetésére kérte az alperes kötelezését a Be. 580. §-ára alapítva. Kártalanítási igényként elmaradt jövedelem címén 813.645 forint vagyoni kárt, 2.521.750 forintot pedig nem vagyoni kár címén igényelt. Előadta, hogy az előzetes letartóztatását megelőzően szobafestő-mázolóként dolgozott és a havi nettó átlagkeresete 135.608 forint volt; nem vagyoni kártalanítás címén pedig az előzetes letartóztatás idejére havi 458.500 forint, a házi őrizet idejére pedig 229.250 forint illeti meg.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. A kereset jogalapját nem vitatta, az elmaradt jövedelem címén előterjesztett igényt azonban bizonyítatlannak és összezszerűségében eltúlzottnak tartotta. Nem találta helyesnek a nem vagyoni kárpótlás összegének kiszámítási módját és hivatkozott az Alkotmánybíróság 66/1991. (XII.21.) határozatában foglaltakra.

Az elsőfokú bíróság az ítéletében 700.000 forint és ennek a 2009.

július 7. napjától járó törvényes mértékű késedelmi kamata megfizetésére kötelezte az alperest, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Az elsőfokú ítélet indokolása szerint a felperes nem bizonyította, hogy az előzetes letartóztatása következtében milyen összegű jövedelemtől esett el. A nem vagyoni kárigény körében az elsőfokú bíróság arra utalt, hogy a személyi szabadság hosszabb időtartamú, jelentős korlátozása és a börtönviszonyok fizikai és pszichikai vonatkozásban megterhelőek és károsak, az adott esetben azonban figyelembe kell venni azt a tényt is, hogy a felperes több alkalommal végrehajtandó szabadságvesztés büntetést töltött ki és a fogvatartás nem befolyásolta különösen hátrányosan a volt élettársával, illetve gyermekével való kapcsolatát. Mindezekre tekintettel az előzetes letartóztatás és a házi őrizet miatt keletkezett hátrányok kompenzálására 700.000 forintot tartott alkalmasnak.

A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletének megfellebbeezett rendelkezéseit helybenhagyta. A másodfokú bíróság megállapította, hogy az elsőfokú bíróság nem sértett jogszabályt akkor, amikor a büntetőirat anyagából figyelembe vette a felperes előzetes letartóztatását megelőző jövedelmére vonatkozó adatokat, tanúvallomásokot és helyesen állapította meg, hogy az elmaradt vagyoni kárigényét a felperes nem tudta bizonyítani. Utalt arra is, hogy a felperesnek azt kellett volna bizonyítania, hogy az előzetes letartóztatását megelőzően volt havi nettó 135.608 forint átlagkeresete és akár ezt, akár más összeget a kényszerintézkedés hiányában ténylegesen, teljes bizonyossággal kézhez vehetett volna. A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú ítélettel a tekintetben is, hogy az egyéniesítés elvéből következően értékelni kellett a felperes korábbi végrehajtandó szabadságvesztés büntetését is.

A felperes a felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a kereseti kérelmének teljes mértékben helyt adó, másodlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése mellett az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására utasító döntés meghozatalát kérte. A felperes hivatkozott arra, hogy a Ptk. 339. § (1) bekezdésében foglalt feltételek közül az alperes jogellenes magatartását, a kárt és az okozati összefüggést bizonyította. A Pp. 163. §-ának (3) bekezdése alapján köztudomású tényként kezelhető, hogy az előzetes letartóztatás és a házi őrizet ideje alatt a munkavégzés lehetősége kizárt és a személyes szabadság korlátozásával alapvető emberi jog sérül. A vagyoni kár körében az alperes kizárólag az okirati bizonyítékokat fogadta el és ennek alapján hivatkozott a kártalanítás mértékének megalapozatlanságára. Ez az alperesi álláspont ellentétes a Pp. 166. §-ának (1) bekezdésével. Iratellenes a jogerős ítéletnek az a megállapítása, hogy a tanúk vallomása nem bizonyította azt, hogy a felperes az előzetes letartóztatása előtt dolgozott volna. H.Á. tanú vallomása

alátámasztotta, hogy a felperes rendszeresen dolgozott és hol többet, hol kevesebbet keresett, továbbá lakást is bérelt, amelynek költségeit nyilván a keresetéből fizette ki. Nem róható a felperes terhére, hogy a munkáltatók nem jelentették be munkavállalóként és ezért nem tudta a munkabérét bizonyítani. A Ptk. nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely arra utalna, hogy az alperes nem tartozik helytállni a feketemunkából származó jövedelemért. A jövedelemkiesés szabályozási körében a Ptk. 357. §-ának bekezdései rendelkeznek, ezek alapján pedig amennyiben nem lehet megállapítani az egy havi átlagkeresetet, úgy a hasonló munkakörben foglalkoztatottak átlagkeresetét kell figyelembe venni. A bíróságnak ezért a kárigény összecszerűségét becsléssel meg kellett volna állapítania. Hivatkozott a felülvizsgálati kérelem arra is, hogy a jövedelemkiesés 2007-ben a jogszabályban rögzített munkabér legkisebb összege alapján állapítható meg a 316/2005. (XII.25.) Korm. rendelet 2. §-a (1) bekezdésének b) pontja alapján. A nem vagyoni kártérítés körében a felülvizsgálati kérelem hivatkozott a BH 1998.82. számú eseti döntésben foglaltakra. Az Alkotmány 55. §-ának (1)-(3) bekezdésére hivatkozással a felperes hátrányos megkülönböztetésnek tartja azt az álláspontot, hogy egy büntetett előéletű személy szabadsághoz való joga kevesebbet érjen a büntetlen előéletű társáéhoz viszonyítva. Az alapvető emberi jog abszolút, feltétlen és egyenlő. Önmagában pedig hátrány az, ha havonta egyszer 1 óra időtartamban találkozhatott a felperes az élettársával és a gyermekével, ami nem tekinthető a kapcsolattartás normális módjának. A nem vagyoni kárának meghatározásánál a felperes azért tekintette irányadónak a hivatkozott eseti döntésben foglaltakat, mert az egy 1992-93. évben letöltött előzetes letartóztatásra vonatkozik, 1993-ban pedig a minimálbér bruttó összege 9.000 forint volt. Ehhez képest 2007-ben a minimálbér összege 65.500 forint és ennek figyelembevételével kell a nem vagyoni kártérítés mértékét a 7,11-szeres szorzóval megállapítani.

Az alperes a felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban tartását kérte. Az alperes szerint a felülvizsgálati kérelem tévesen hivatkozik, a Ptk. 339. §-ának (1) bekezdésére, az M.Á. Be. 580. §-a szerinti objektív kártalanítási felelőssége a jogszerűen elrendelt, de utóbb megalapozatlanná vált előzetes letartóztatással összefüggésben bekövetkezett károk tekintetében áll fenn. A felperes a per során megfelelő tájékoztatást kapott arról, hogy melyek az általa bizonyítandó tények, ezzel ellentétben a felperes nem bizonyította elmaradt jövedelmét, amelynek reálisan ellenőrzött adatokon kell alapulnia. Téves a Ptk. 357. §-ának (3) bekezdésére utalás is, mert ez a balesetet szenvedett személy keresetveszteségének megállapításával összefüggésben tartalmaz rendelkezéseket, ezekre egyébként a felperes sem az első-, sem a másodfokú eljárásban nem is hivatkozott. A nem vagyoni kártérítés körében az alperes kiemelte, hogy a sérelem kompenzálására alkalmas összeg meghatározása mérlegelési kérdés, az egyéniesítés pedig

szükséges.

A Pp. 270. §-ának (2) bekezdése alapján a Legfelsőbb Bíróság azt vizsgálta, hogy a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból jogszabálysértő-e.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A felperes a keresetében a 2007. április 21-től kezdődő előzetes letartóztatásával és a házi őrizetével összefüggő vagyoni és nem vagyoni kára megtérítését igényelte. Az Alkotmánybíróság a 66/1991. (XII.21.) AB határozatában kifejtette, hogy a törvénytelen letartóztatás vagy fogvatartás áldozatának járó kártérítés [Alkotmány 55. § (3) bekezdés] és a büntetőeljárás törvényben szabályozott kártalanítás között a jogalap tekintetében különbség van, mértékük azonban mindkét esetben az okozott kárhoz igazodik. Nem vitás, hogy az alperes a Be. 580. §-a (1) bekezdésének II.a) pontja alapján kártalanítás fizetésére köteles, a kártérítés mértékére és módjára azonban a Be. 582. §-ának (1) bekezdése értelmében a Ptk-nak a szerződésen kívül okozott kárért való felelősségre vonatkozó rendelkezéseit kellett alkalmazni. Az elmaradt jövedelem megtérítése iránti igény elutasítása nem jogszabálysértő, mert nem volt bizonyított, hogy a felperes az előzetes letartóztatása előtt olyan tevékenységet végzett, amelyből rendszeres jövedelme származott, ezt a jogerős ítélet a bizonyítékok okszerű mérlegelésével, megalapozottan állapította meg. Ebből következően a jövedelemkiesés becsléssel, illetőleg a minimálbér figyelembevételével való megállapítására sem volt lehetőség. A jogerős ítélet indokolása részletesen tartalmazta, hogy a bíróság milyen bizonyítékokat vett figyelembe, helyesen utalt a felperes nyilatkozatai és a tanúk vallomásai között fennálló ellentmondásokra és döntését nem kizárólag a feketemunka figyelembevételének kizárásával hozta meg és az okiratok hiányára alapította, hanem a Pp. 206. §-ának (1) bekezdése szerint az összes rendelkezésre álló bizonyítékok mérlegelésével; e körben pedig nincs olyan okszerűtlen következtetése, logikátlan vagy iratellenes megállapítása a bíróságnak, amely a jogerős ítélet megalapozatlanságának megállapítására a felülvizsgálati eljárásban alapot ad.

Nem vitatott, hogy a személyi szabadsághoz való jog mindenkit feltétlen és egyenlő módon megillet és nem igényel külön bizonyítást, hogy a személyi szabadság korlátozása, a börtönviszonyok fizikai és pszichikai vonatkozásban megterhelőek és nem vagyoni hátránnyal járnak [Pp. 163. § (3) bekezdés]. A bíróság a jogerős ítélet indokolásában helyesen állapította meg a felperest ért nem vagyoni hátrányokat, amelyek miatt jogosan tart igényt e hátrányok csökkentéséhez vagy kiküszöböléséhez szükséges kárpótlásra [Ptk. 355. § (4) bekezdés]. A nem vagyoni kártérítés

mértékét jogszabály nem határozza meg, objektív mércéje nincs, a nem vagyoni sérelmek kompenzálására alkalmas összeg meghatározása az adott eset sajátosságainak figyelembevételén alapuló mérlegeléssel történik. A mérlegelés csak akkor jogszabálysértő, ha a bíróság az annak alapjául szolgáló lényeges körülményeket figyelmen kívül hagyta, vagy a mérlegelés eredménye kirívóan okszerűtlen, az adott esetben azonban ez nem állapítható meg. Nincs szó diszkriminációról, a büntetett és a büntetlen előéletű emberek közötti különbségtételről, a bíróság ugyanis nem ebből a szempontból fennálló különbségeket mérlegeli, hanem az egyes emberek által elszenvedett, élethelyzetükből eredően nyilvánvalóan nem egyformán bekövetkezett nem vagyoni hátrányokat. A bíróság a jogerős ítéletben ennek megfelelően a felperes nem vagyoni hátrányait és az ezek kompenzálására alkalmas nem vagyoni kárpótlást jogszabálysértés nélkül, megalapozottan állapította meg.

A kifejtettekre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okok miatt nem jogszabálysértő, ezért azt a Pp. 274. §-ának (1) bekezdése szerint tárgyaláson kívül hozott határozatával a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A Pp. 270. §-ának (1) bekezdése szerint alkalmazott Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján kötelezte a felülvizsgálati eljárásban pervesztes felperest az alperes felülvizsgálati eljárási költségének a megfizetésére, míg a felülvizsgálati illetéket a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (1) bekezdése és a 14. §-a alapján az állam viseli.

Budapest, 2011. május 26.

Dr. Havasi Péter s.k. a tanács elnöke, Dr. Udvary Katalin s.k. előadó bíró, Dr. Almásy Mária s.k. bíró

A kiadmány hiteléül:

bírósági tisztviselő
HM